

Uvid u financijske izvještaje kao primjer revizorske usluge

Kauković, Brenda

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:372993>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

BRENDA KAUKOVIĆ

**UVID U FINANCIJSKE IZVJEŠTAJE KAO OBLIK
REVIZORSKE USLUGE**

Završni rad

Pula, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

BRENDA KAUKOVIĆ

UVID U FINANCIJSKE IZVJEŠTAJE KAO OBLIK REVIZORSKE USLUGE

Završni rad

JMBAG: 0303073520, redovita studentica

Studijski smjer: Financijski menadžment

Kolegij: Revizija i analiza poslovanja

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Računovodstvo

Mentor: prof.dr.sc. Robert Zenzerović

Pula, rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Brenda Kauković, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera Financijski menadžment ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, 2021. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Brenda Kauković dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Uvid u financijske izvještaje kao oblik revizorske usluge koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____, 2021. godine

Potpis

SADRŽAJ

1	uvod	1
1.1.	Predmet i objekt istraživanja	2
1.2.	Ciljevi rada	2
1.3.	Struktura rada	2
2.	rEVIZIJA	3
2.1	Definicija revizije	3
2.2.	Funkcija revizije	4
2.3.	Regulatorni okviri revizije	6
2.3.1.	Zakon o reviziji	6
2.3.2.	<i>Revizijski standardi</i>	7
2.4.	Revizijski postupci	13
3.	FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI	17
3.1.	Opis i definicija financijskih izvještaja	17
3.2.	Vrste financijskih izvještaja	17
3.3.	Manipulacije financijskim izvještajima	20
3.3.1.	Pokazatelji manipulacija izvještaja	23
4.	uvid u finacijske izvještaje	27
4.1.	Skraćena revizija	27
4.2.	Međunarodni standard za angažmane uvida 2400	29
4.3.	Primjer izvještaja o uvidu u finacijske izvještaje	30
4.3.1.	Izvešće neovisnog revizora	30
4.3.2.	Odgovornost neprofitne organizacije za finacijske izvještaje	31
4.3.3.	Odgovornost neovisnog revizora	31
4.3.4.	Zaključak	31
4.3.5.	Ostala pitanja	32

5. ZAKLJUČAK.....	33
liteRATURA.....	34
prilozi.....	37

1 UVOD

Revizija je u Republici Hrvatskoj relativno mlada struka koja se pojavila krajem prošlog stoljeća, dok u razvijenim tržišnim gospodarstvima ona odavno zauzima pripadajuće mjesto. Važnost postojanja zakonske revizije i primjerenog regulativnog okvira je neupitna, ali isto tako važna je kvaliteta obavljene revizije, kao i kvaliteta sustava nadzora u reviziji. Regulatorna tijela razvila su standarde za osiguranje kvalitete revizije, etička pravila i propise koji su potrebni kako bi se zadovoljili interesi korisnika revizijskih usluga.

Kvalitetno obavljena revizija pridonosi ugledu i razvoju svakog revizorskog društva, te pomaže korisnicima financijskih informacija koji će na temelju kvalitetnog revizijskog rada donijeti bolje poslovne odluke. Učestale promjene u zahtjevima korisnika financijskih izvještaja te narušeno povjerenje u financijsko izvještavanje dovode do kontinuiranih opterećenja koji se stavljaju pred revizijsku profesiju. Uz samo ispunjenje takvih zahtjeva, danas se traži i određena razina kvalitete toga procesa. Uloga revizora kao ključne veze između financijskih izvještaja poduzeća i korisnika financijskih izvještaja iz toga je razloga posebno važna jer je kvaliteta revizijskog procesa ključna pretpostavka za donošenje odluka koje mogu biti temeljene isključivo na relevantnim, točnim i pouzdanim informacijama.

Postoji niz čimbenika koji u većoj ili manjoj mjeri utječu na revizijski angažman. Oni predstavljaju ključne elemente koji stvaraju okruženje u kojemu se može osigurati zahtijevana razina kvalitete revizijskog procesa.

1.1. Predmet i objekt istraživanja

Predmet istraživanja ovoga rada čini općenito revizijska profesija financijskih pokazatelja. Kroz financijske pokazatelje, ali i same financijske izvještaje koja se podnose nadležnim tijelima dostiže se objekt samog istraživanja ovoga rada, drugim riječima rečeno, revizija financijskih izvještaja kao oblik revizijskog posla. Reviziju financijskih izvještaja se podrobno objašnjava i prikazuje kroz različite oblike pokazatelja revizije kao i pokazatelje manipulacije financijskih izvještaja.

1.2. Ciljevi rada

Ciljevi ovoga rada su višestruki: Primarni cilj je prikazati reviziju financijskih izvještaja kao oblik posla revizije. Sekundarni ciljevi rada su prikazati reviziju općenito, ali i same financijske izvještaje kako bi se stvorila podloga za bolje i podrobnije razumijevanje posla revizije financijskih izvještaja kojima se postiže primarni cilj rada.

1.3. Struktura rada

Struktura ovog rada se sastoji od pet poglavlja:

- U prvom poglavlju, „Uvod“ prikazuje se osnovna problematika rada, stvara se osnova za daljnji prikaz rada, te se dodatni detaljno prikazuju predmet, objekt ali i ciljevi istraživanja ovoga rada.
- U drugom poglavlju, „Revizija“ daje se prikaz samog pojma revizije, što on označava, koja je njegova funkcija, te se prikazuju uvjeti, standardi i općenito daje se prikaz ukupnosti poslova revizije.
- U trećem poglavlju, „ Financijski izvještaji“, Stvara se osnova razumijevanja financijskih izvještaja, njihove regulative, međunarodnih standarda koji vrijede za njih ali i same mogućnosti manipulacija koje na raspolaganju imaju društva kako bi se prikazao značaj i važnost revizije financijskih izvještaja.
- U četvrtom poglavlju, „Revizija financijskih izvještaja“ dolazi se do samog primarnog cilja rada, a to je prikaz postupka i parametara revizije kojima se ona provodi. Primjenjuju se saznanja iz
- prethodnih poglavlja kako bi se ostvarilo potpuno razumijevanje revizije financijskih izvještaja i prikazuje se primjer revizije.
- U petom poglavlju, „Zaključak“ zaključuje se rad sažetkom svih stečenih saznanja tijekom pisanja ovoga rada čime se rad dovodi do svog kraja.

2. REVIZIJA

Unutar ovoga poglavlja ostvaruje se više sekundarnih ciljeva rada, primarno kroz detaljno i multiperspektivno prikazivanje pojma revizije kojim se ostvaruje jasno razumijevanje same revizije. Revizija kao takva ima svoju definiciju koja će biti detaljno prikazana kroz sljedeća poglavlja. Nastavno na navedeno ostvaruje se osnova za razumijevanje funkcije same revizije i njezina uloga općenito u financijskom ekosustavu.

Unutar financijskih sustava revizija se u pravilu regulira kroz određeni zakonski okvir, te se ono prikazuje detaljno kroz sam zakon o reviziji ali i kroz različite revizijske standarde čime se postižu određeni ciljevi u pojedine specifične svrhe pojedine revizije. Nastavno na samu reviziju prikazuju se uvjeti obavljanja poslova revizora, revizorska društva ali i sam revizijski postupak i njezinu pouzdanost kroz posljednja potpoglavlja vezana uz specifičan pojam revizije kako bi se stvorila osnova za razumijevanje rada.

2.1 Definicija revizije

Riječ revizija potječe od latinske riječi "revidere" što znači ponovno vidjeti i u skladu s tim revizija predstavlja ponovni tj. naknadni pregled i preispitivanje poslovnih procesa i stanja (Tepšić, Turk i Petrović, 1984:182). Za reviziju u engleskom govornom području koristi se termin "audit", koji također ima korijen od latinske riječi "audire", što znači čuti ili slušati. Opisuje način provedbe revizije u samim počecima razvoja gdje je revizor usmenim putem slušao izvješće obveznika revizije. Taj izraz koristi se i danas, iako se revizija obavlja na drugačiji način (Klaić, 1987).

Pojam revizije definira se na različite načine te je u literaturi moguće pronaći niz definicija, no među njima se ipak ne uočavaju značajne razlike.

Opću definiciju revizije objavilo je 1973. godine Američko udruženje računovođa (AAA – American Accounting Association), prema kojem je revizija sistematičan proces objektivnog prikupljanja i ispitivanja dokaza o ekonomskim aktivnostima i događajima s ciljem utvrđivanja stupnja njihove usklađenosti s unaprijed postavljenim kriterijima te priopćavanja rezultata zainteresiranim korisnicima (Dunn, 1996).

U Hrvatskom zakonodavno - regulatornom okruženju, pojam revizije se definira sukladno Zakonu o reviziji Republike Hrvatske. U skladu s time, revizija je postupak

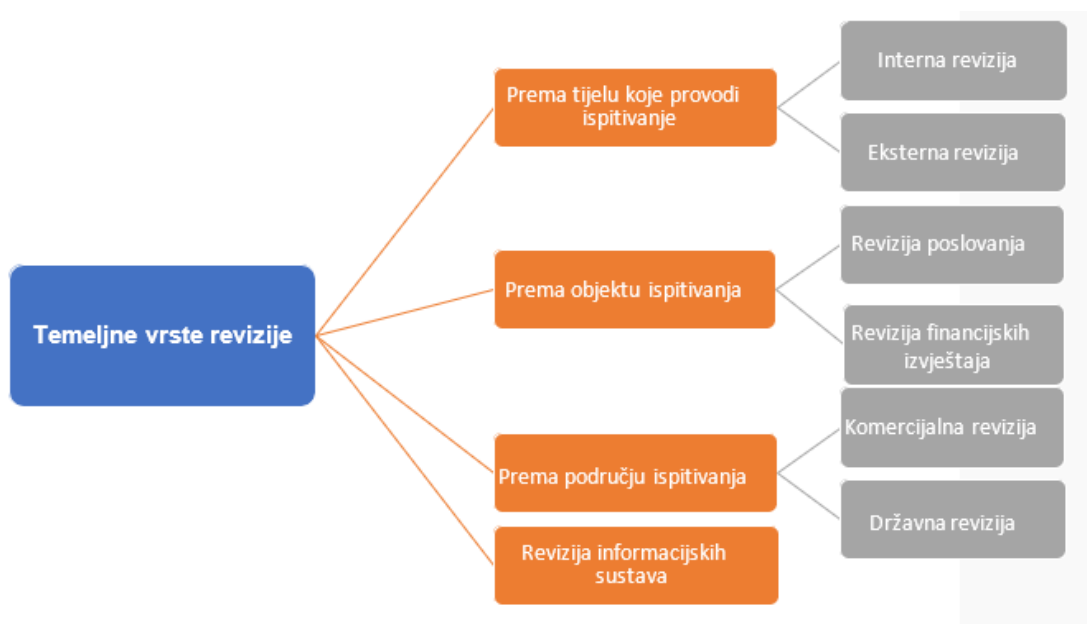
provjere i ocjene financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja, na temelju kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova (Narodne novine, 2017). Navedene definicije revizije uglavnom se odnose na eksternu reviziju koja podrazumijeva ispitivanje realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja, a provode je neovisne stručne osobe izvan poduzeća. Uz eksternu reviziju koristi se i interna revizija koja se provodi unutar poduzeća te služi kao alat za poboljšanje efikasnosti poslovanja.

2.2. Funkcija revizije

Značaj revizije očituje se stjecanjem zadovoljavajućeg stupnja sigurnosti da su informacijske podloge za upravljanje realne i objektivne te financijski izvještaji istiniti i fer. Shodno navedenom, dolazimo do zaključka da revizija pridonosi vjerodostojnosti financijski izvještaja. Također onemogućava i otežava provođenje različitih prevara i tako štiti vlasnika kapital, ali i pojedince koji indirektno kroz banke, fondove i osiguravajuća društva ulažu u inkorporirana poduzeća. Utvrđivanje objektivnog i realnog poslovanja svakog poduzeća značajno je i s aspekta države, zbog primjene gospodarske i fiskalne politike. Značajna je i za poduzetništvo jer javnosti omogućava relevantne informacije te tako pomaže u pribavljanju dodatnog kapitala. Zato što u literaturi možemo pronaći različite klasifikacije vrsta revizije pojedinih autora te je nemoguće prikazati standardno i jedinstveno razvrstavanje, teži se da broj vrsta revizije bude što manji, a da se ipak naglase značajne razlike među njima. Stoga se pri klasifikaciji vrsta revizije kod nas polazi od tri temeljna kriterija za razlikovanje vrsta revizije, a to su (Tušek i Žager, 2007):

1. Prema organu odnosno tijelu koje provodi ispitivanje revizija se dijeli na internu i eksternu;
2. Prema objektu ispitivanja razlikujemo reviziju poslovanja i financijskih izvještaja;
3. Prema području ispitivanja revizija može biti komercijalna i državna;
4. Prema novijoj klasifikaciji, uz prethodne tri, navodi se i četvrta vrsta revizije, a to je: revizija informacijskih sustava

Slika 1. Klasifikacija vrste revizije (Tušek i Žager, 2007.)

Interna, odnosno unutarnja revizija, nastala je kao potreba poduzeća te se iz tog razloga naziva i "produžena ruka menadžmenta". (Tušek i Žager, 2007). Provodi se kao naknadni nadzor unutar poduzeća te služi kao alat za poboljšanje efikasnosti poslovanja i internih kontrola. Dakle, usmjerena je na cjelokupno poslovanje poduzeća i služi upravi i internim korisnicima.

Revizijom poslovanja se ispituju cjelokupne aktivnosti poduzeća ili samo dio, kako bi se utvrdili nedostaci te dale preporuke za poboljšanje i unaprjeđenje poslovanja. Naziva se još i revizija izvedbe ili revizija uprave te je obično provode interni revizori. Revizija financijskih izvještaja najčešće je eksterna i provode je ovlaštena revizijska poduzeća. Njome se utvrđuje jesu li financijski izvještaji objektivni, realni i korektni te objavljeni u skladu s utvrđenim kriterijima, načelima i propisima. Provodi se na temelju uzorka, u skladu s revizijskim standardima te je najznačajniji segment revizije. Pojam komercijalne revizije najčešće se odnosi na eksternu reviziju, koja je stručna i neovisna te je obavljaju ovlaštene osobe na temelju ugovora o reviziji koji se zaključuje za svaku godinu. Ugovor se potpisuje između obveznika revizije i revizijskog poduzeća. Revizijsko poduzeće kod obveznika može provoditi reviziju, no ne može se istodobno baviti i drugim poslovima. Državna revizija je eksterna, obavlja je Državni ured za reviziju uz pomoć državnih revizora u ime i za račun države. Ne ugovara se obavljanje usluga revizije jer su subjekti revizije korisnici sredstava proračuna koji imaju obvezu jednom godišnje provoditi reviziju. Poslovi koje obavlja državna revizija u Republici

Hrvatskoj uređeni su Zakonom o državnoj reviziji (Narodne novine, 2004). Revizija informacijskih sustava predstavlja proces prikupljanja i procjene dokaza na temelju kojih se može procijeniti uspješnost informacijskog sustava, odnosno odrediti djeluje li informacijski sustav u funkciji očuvanja imovine, održava li se cjelovitost (integritet) podataka, omogućuje li se djelotvorno ostvarivanje ciljeva poslovanja i koriste li se resursi sustava na učinkovit način (Panian, 2001). Njome se kontrolira i ocjenjuje pomaže li informacijski sustav u ostvarivanju poslovnih ciljeva, otkrivaju se rizična područja te daju savjeti i preporuke za poboljšanje. Razvila se s porastom važnosti informatike u poslovanju.

2.3. Regulatorni okviri revizije

Ovo poglavlje donosi kratki pregled različitih regulatornih okvira vezanih uz reviziju.

Prvi dio se odnosi direktno na sam Zakon o reviziji (skraćeno: ZOR) unutar hrvatskog legislativnog okvira dok se drugi dio odnosi vezano uz različite revizijske standarde. Kako su revizijski standardi različiti za pojedina područja, tako je naglasak upravo na njihovoj podjeli i funkcionalnosti naspram samog zakona o reviziji koji u grubim potezima prikazuje samu reviziju i regulira njezinu djelatnost.

2.3.1. Zakon o reviziji

Zakon o reviziji je specijalan zakon (lat. *lex specialis*) vezan uz djelatnost revizije. Njime se utvrđuje legislativni okvir samog postupka revizije, te i mogućnosti provedbe revizije od stranih odgovornih društva i drugih subjekata. Detaljnije, ZOR se bavi odobrenjem za rad ovlaštenim revizorima i revizorskim društvima. Dodatni dio unutar samog zakona čini specifikacija registara kojima se stvaraju uređeni popisi ovlaštenih revizora za pojedina polja. Zakon također prikazuje obavljanje revizorskih usluga kao zakonom definiranom djelatnošću. ZOR definira i tijelo koje se naziva revizijskim odborom kako bi se ostvarila djelatnost revizije te društva koja podliježu njegovom provođenju. U posljednjim poglavljima zakona prikazuju se mjere nadzora nad revizorima i revizorskim društvima ali i kaznene mjeru slučaju kršenja gospodarsko-pravnih regulativa koje su utvrđene ZOR-om. Posebnu važnost u navedenom posjeduje uloga zakona u definiranju djelokruga i nadležnosti nadzornih, tj. revizijskih tijela čime se ostvaruje znatno bolje i lakše provođenje zakona.

2.3.2. Revizijski standardi

Revizijski standardi su opće smjernice koje pomažu revizorima u ispunjavanju njihovih profesionalnih dužnosti u reviziji financijskih izvještaja, tj. postupak ocjene realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja provodi se na način koji je propisan revizijskim standardima. Od 40-ih godina 20. stoljeća Američki institut ovlaštenih javnih računovođa (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA) kreira revizijske standarde u SAD-u. 1947. godine AICPA je razvila deset općeprihvaćenih revizijskih standarda koje primjenjuju nekotirajuća poduzeća u SAD-u te su podijeljeni u tri skupine (Soltani, 2009:128):

1. Opći standardi.
2. Standardi rada na terenu.
3. Standardi izvještavanja.

Opći standardi:

1. „Reviziju će provesti osoba ili osobe koje imaju prikladno tehničko obrazovanje i iskustvo kao revizor;
2. U svim predmetima vezanim uz zadatak, revizor ili revizori će očuvati neovisnost u mentalnom stavu;
3. Dužna će se pažnja primjenjivati u planiranju i obavljanju revizije te pripremi izvještaja“.

Standardi rada na terenu:

1. „Rad će se adekvatno isplanirati i asistenti će, ako postoje, biti primjereno nadgledani;
2. Dostatno će razumijevanje interne kontrole biti postignuto kako bi se isplanirala revizija te odredili priroda, vrijeme i opseg testova koji će se izvršiti;
3. Prikupit će se dovoljno odgovarajućih dokaza kroz inspekciju, promatranje, ispitivanje i konfirmacije kako bi se stvorila razumna osnova za mišljenje o financijskim izvještajima koji se revidiraju“.

Standardi izvještavanja:

1. „Izveštaj će navesti jesu li financijski izvještaji prezentirani u skladu s Općeprihvaćenim računovodstvenim načelima (GAAP);
2. Izveštaj će identificirati one okolnosti u kojima takva načela nisu bila dosljedno primijenjena u tekućem razdoblju u odnosu na prethodno razdoblje;
3. Objavljene će se informacije u financijskim izvještajima smatrati razumno adekvatnima ako nije drugačije navedeno u izvještaju;
4. Izveštaj će sadržavati mišljenje o financijskim izvještajima u cjelini, ili tvrdnju da se mišljenje ne može izraziti. Kada se opće mišljenje ne može izraziti, razlozi se o tome trebaju navesti. U svim slučajevima gdje se revizorovo ime povezuje s financijskim izvještajima, izvještaj treba sadržavati jasnu indicaciju o prirodi revizorovog rada, ako postoji, te stupanj odgovornosti koju revizor preuzima.“

Za revizijsku profesiju u Europskoj uniji važni su Međunarodni revizijski standardi koje izdaje Međunarodna federacija računovođa (IFAC) točnije Odbor za međunarodnu revizijsku praksu (The International Auditing Practice Committee). U Europskoj uniji revizija financijskih izvještaja provodi se na način kako je propisano Međunarodnim revizijskim standardima. Revizijski standardi konstantno se nadopunjuju i mijenjaju, a samim time poboljšava se kvaliteta revizijske profesije. Hrvatska revizorska komora na svojim internetskim stranicama ažurno objavljuje prevedene verzije Međunarodnih revizijskih standarda.

Revizija financijskih izvještaja složen je proces. Revizijski standardi pružaju smjernice i okvir za provedbu revizije financijskih izvještaja, ali cjelokupni proces revizije ovisi o revizorovoj subjektivnoj procjeni i iskustvu te specifičnosti klijenta kod kojeg se obavlja revizija. Proces revizije financijskih izvještaja sastoji se od nekoliko faza. Hayes, Dassen, Schilder i Wallage u svojem radu navode četiri temeljne faze procesa revizije financijskih izvještaja:

1. preuzimanje obveze obavljanja revizije;
2. planiranje revizije;
3. testiranje dokaza;
4. kompletiranje revizije i izvještavanje o nalazima revizije.

Nadalje, Pany i Whittington (2016:189) navode šest temeljnih faza procesa revizije financijskih izvještaja:

1. planiranje revizije;
2. razumijevanje poslovanja klijenta (uključujući i interne kontrole);
3. procjena rizika revizije;
4. izvođenje revizijskih postupaka;
5. kompletiranje revizije;
6. sastavljanje revizorova izvješća.

Porter, Simon i Hatherly (2012:200) proces revizije financijskih izvještaja razradili su malo detaljnije te su naveli deset faza procesa:

1. imenovanje revizora na glavnoj skupštini dioničara;
2. slanje pisma klijentu o preuzimanju obveze revizije;
3. razumijevanje poslovanja klijenta;
4. ukupni analitički pregled;
5. ocjena sustava internih kontrola;
6. testiranje internih kontrola;
7. testiranje transakcija;
8. kompletiranje revizije;
9. sastavljanje revizorova izvješća;
10. prezentiranje izvješća na glavnoj skupštini dioničara.

Sistematizacija procesa revizije financijskih izvještaja razlikuje se od autora do autora odnosno svaki autor je dao svoj pogled na sistematizaciju.

Za revizijske standarde se može reći da su općenita pravila koja se koriste u reviziji financijskih izvještaja, odnosno u oblikovanju metodologije revizije. Međutim, u današnjim suvremenim uvjetima poslovanja, uz sve veće međunarodne suradnje, internacionalizacije poslovanja i globalizacije, kao i međunarodne usporedivosti financijskog izvještavanja, razlike u pojedinim nacionalnim revizijskim standardima postaju ozbiljna prepreka korisnicima revidiranih financijskih izvještaja. Upravo iz tog razloga, javlja se potreba za usklađivanjem revizijskih standarda kako bi se te razlike umanjile ili u pojedinim područjima uklonile.

Za uspješno funkcioniranje revizije potrebni su i određeni zakonski preduvjeti. Tako su sve zemlje s razvijenom revizijskom praksom donijele odgovarajuće zakonske propise

koji uređuju sva bitna pitanja od kojih zavisi uspješno funkcioniranje revizije u praksi. Profesionalne revizijske institucije, kroz standarde i upute te smjernice za rad, uredile su osnovna pitanja koja se odnose na obavljanje revizije i profesionalno ponašanje revizora. Odsutnost zajedničke definicije revizije u Europskoj uniji stvara nerealna očekivanja. Brojna su istraživanja pokazala da postoje znatne razlike između onog što javnost očekuje od revizije i onog što revizijska profesija smatra da bi revizor trebao raditi.

Iz navedenog proizlazi potreba za poboljšanjem kvalitete i usporedivosti revizija financijskih izvještaja i revizorovih izvješća na temelju Međunarodnih revizijskih standarda. Europska komisija postiže svoje ciljeve harmonizacije pomoću dva glavna instrumenta: direktiva, koje zemlje članice moraju ugraditi u svoje zakone i uredbi, koje postaju zakonom u cijeloj Europskoj uniji bez potrebe usvajanja kroz nacionalno zakonodavstvo.

Osma direktiva Vijeća (usvojena 1984. godine) bila je prva značajna mjera poduzeta od strane Europske unije u području revizije. Ta Direktiva postavila je uvjete koje moraju ispunjavati osobe odgovorne za reviziju financijskih izvještaja: stručne kvalifikacije, osobni integritet i neovisnost. Nedostatak preciznosti u Direktivi, posebno po pitanju zahtjeva o neovisnosti, doveo je do razlika u nacionalnim zakonodavstvima. Zbog nedostatka Osme direktive iz 1984. godine, Europska komisija je 2002. predstavila prijedlog nacrtu direktive koji preoblikuje postojeće sustave priznavanja stručnih kvalifikacija. Europski parlament je odobrio taj prijedlog u rujnu 2005. godine. Cilj nove Osme direktive o zakonskoj reviziji je učvrstiti i harmonizirati funkciju zakonske revizije u cijeloj Europskoj uniji. Ona postavlja načela za javni nadzor u svim zemljama članicama. Osma direktiva stavljena je izvan snage novom Direktivom iz 2006. godine (2006/43/EZ) o zakonskim revizijama godišnjih financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja, koja je izmijenjena Direktivom iz 2014. godine (2014/56/EU).

Ciljevi utvrđeni ugovorima Europske unije ostvaruju se različitim pravnim aktima. Uredba je obvezujući zakonodavni akt koji se mora u cijelosti primjenjivati u čitavoj Europskoj uniji. Direktiva je zakonodavni akt kojim se utvrđuje cilj koji sve države članice Europske unije moraju ostvariti. Međutim, svaka država samostalno odlučuje o načinu na koji će ostvariti taj cilj. Odluka je obvezujuća za one kojima je upućena (npr. država članica ili pojedinačno poduzeće) i izravno se primjenjuje. Preporuka nije

obvezujuća. Preporukom se institucijama omogućuje da iznesu svoja stajališta i predlože način djelovanja, a da pritom ne nameću nikakve pravne obveze onima kojima je upute. Mišljenje je instrument kojim se institucijama omogućuje da daju neobvezujuću izjavu bez nametanja ikakve pravne obveze onima kojima je upućeno. Mišljenje nije obvezujuće, a mogu ga izdati glavne institucije Europske unije (Komisija, Vijeće, Parlament).

Važeća pravila vezana uz reviziju donesena su u travnju 2014. godine. Cilj im je unaprjeđenje zakonske revizije u Europskoj uniji jačanjem neovisnosti revizora i njihova profesionalnog skepticizma. Važeća pravila sastoje se od: direktive o izmjeni (Direktiva 2014/56/EU) kojom se uspostavlja okvir za sve zakonske revizije, jača javni nadzor nad revizorskom strukom i poboljšava suradnja među nadležnim tijelima Europske unije i uredbe kojom se propisuju zahtjevi za zakonske revizije nad subjektima od javnog interesa poput poduzeća izlistanih na burzi, banaka i osiguravajućih društava. „Odbor europskih tijela za nadzor revizije (CEAOB) osnovan je 2016. kako bi se u Europi poboljšala suradnja među nacionalnim tijelima nadležnima za reviziju. CEAOB doprinosi ispravnoj primjeni zakonodavstva Europske unije o reviziji tako što olakšava usklađivanje nadzora“ (Europska komisija).

Reforma zakonodavstva Europske unije o reviziji pokrenuta je u cilju poticanja povjerenja u istinitost financijskih izvještaja. Zakonodavstvo se sastoji od Direktive o reviziji i Uredbe o reviziji. Direktiva se primjenjuje na sve zakonske revizije, a Uredba sadržava posebne zahtjeve u vezi zakonske revizije subjekata od javnog interesa Direktivom 2014/56/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. godine, izmijenjena je Direktiva 2006/43/EZ o zakonskim revizijama godišnjih financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja. „Ciljevi Direktive iz 2014. godine su: poboljšati kvalitetu zakonske revizije jačanjem neovisnosti revizora te njihove profesionalne skeptičnosti; postaviti zakonodavni okvir za sve zakonske revizije; ojačati javni nadzor nad revizorskom djelatnošću i unaprijediti suradnju između nacionalnih nadležnih tijela u Europskoj uniji, pri čemu je važna djelatnost Odbora europskih tijela za nadzor revizije“ (Jurić, 2017:131).

Nacionalna nadležna tijela trebala bi raspolagati potrebnim ovlastima za obavljanje svojih nadzornih zadaća, uključujući mogućnost pristupa podacima, dobivanja informacija i obavljanja inspekcija. Ona bi se trebala specijalizirati za nadzor financijskih tržišta, za poštivanje obveza financijskog izvještavanja ili za nadzor

zakonskih revizija. Međutim, trebalo bi omogućiti da nadzor ispunjavanja obveza nametnutih subjektima od javnog interesa obavljaju nadležna tijela odgovorna za nadzor tih subjekata. Prema Uredbi (EU) br. 537/2014 „financiranje nadležnih tijela trebalo bi biti zaštićeno od svakog mogućeg nedopuštenog utjecaja ovlaštenih revizora ili revizorskih društava.“

Europska komisija je 6. svibnja 2008. godine donijela Preporuke o osiguranju eksterne kvalitete za revizore i revizorska društva koje obavljaju reviziju subjekata od javnog interesa. „Tijelo javnog nadzora može provoditi inspekciju samostalno ili delegirati nadzor drugom tijelu pri čemu javno tijelo nadzora ima sljedeće odgovornosti:

1. odobravanje i unaprjeđenje inspekcijskih metodologija, uključujući inspekcijske i prateće priručnike, metodologije izvještavanja, te periodične inspekcijske programe;
2. odobravanje i unaprjeđenje inspekcijskih i implementacijskih izvještaja;
3. odobravanje inspekcijskog nadzora za svaku inspekciju;
4. izdavanje preporuka i smjernica tijelu na koje će se delegirati pojedini zadaci.

Tijelo javnog nadzora ima pravo sudjelovati u inspekcijama te ima pravo pristupa dokumentima, revizijskim radnim papirima te ostalim značajnim dokumentima. Provođenje inspekcijskog nadzora regulirano je odrednicama o neovisnosti inspektora, metodološkim smjernicama za obavljanje inspekcija kao i mogućnostima ishoda provedenih inspekcija nad revizorskim društvima i samostalnim revizorima. Regulatorni i zakonodavni okvir Republike Hrvatske vezan uz reviziju obuhvaća Zakon o reviziji i Zakon o računovodstvu. Isto tako nacionalni zakoni drugih zemalja članica Europske unije vezanih uz primjenu navedene Direktive i Uredbe, u većini slučajeva odnose se na Zakon o reviziji.

Novim Zakonom o reviziji koji je stupio na snagu 1.1.2018. godine, nadležno tijelo koje je nacionalnim propisom imenovano kao odgovorno za uređenje i javni nadzor ovlaštenih revizora, samostalnih revizora i revizorskih društava je Ministarstvo financija. Time je Odbor za javni nadzor revizije prestao s radom, dok je Hrvatska revizorska komora izgubila nadzornu ulogu. Prema prethodno važećem zakonu, nadzor i provjeru kvalitete rada revizora i revizorskih društava provodila je Hrvatska revizorska komora, dok je javni nadzor bio povjeren Odboru za javni nadzor revizije.

Zakon o računovodstvu navodi koji subjekti podliježu obvezi revizije godišnjih financijskih izvještaja.

2.4. Revizijski postupci

Prema naputku Međunarodnih revizijskih standarda (MRevS) 330 revizor će oblikovati odgovarajuće reakcije na procijenjene rizike značajnog pogrešnog prikazivanja. U ovoj fazi revizije revizor mora odlučiti koje će postupke provesti s obzirom na procijenjeni rizik prijevare kako bi prikupio kvalitetne dokaze i formirao odgovarajuće mišljenje o financijskim izvještajima. Prema MRevS-u 240 reakcije revizora s obzirom na procijenjeni rizik prijevare mogu se podijeliti na:

- Sveobuhvatne reakcije.
- Revizijski postupci kao reakcija na procijenjene rizike značajnih pogrešnih prikazivanja uslijed prijevare na razini tvrdnji.
- Revizijski postupci kao reakcija na rizike povezane sa zaobilaženjem kontrola menadžmenta.

Sveobuhvatne reakcije - prilikom provođenja sveobuhvatnih reakcija revizor će dodatne revizijske postupke provesti s povećanim profesionalnim skepticizmom tako da posebnu pažnju posveti izboru vrsta i obujma dokumentacije koju će pregledati kao odgovor značajnim transakcijama te da uključi menadžment kao izvor objašnjenja o značajnim pitanjima. Isto tako, prilikom provođenja sveobuhvatnih reakcija, kako bi se suočio s procijenjenim rizicima značajnih pogrešnih prikazivanja uslijed prijevare revizor će:

- Dodijeliti i nadgledati djelatnike uzimajući u obzir znanje, sposobnosti i mogućnosti pojedinaca kojima će biti dodijeljene značajne odgovornosti u angažmanu i revizorove procjene rizika značajnih pogrešnih prikazivanja uslijed prijevare za taj angažman.
- Ocijeniti mogu li odabir i primjena računovodstvenih politika subjekta, posebno onih koje su vezane za subjektivna mjerenja i kompleksne transakcije, upućivati na prijevarno financijsko izvještavanje koje proizlazi iz nastojanja menadžmenta da upravlja zaradama.
- Inkorporirati elemente nepredvidivosti u izbor vrste, vremenskog rasporeda i obujma revizijskih postupaka.

Ugrađivanje elementa nepredvidivosti u revizijske postupke može biti jako važno jer pojedinci u subjektu koji su upoznati s revizijskim postupcima koji se obično obavljaju u reviziji, mogu na lakši način prikriti prijevarno financijsko izvještavanje. Revizor može promijeniti dokazne postupke za izabrane račune i tvrdnje koje se inače ne primjenjuju, tj. ponašati se neočekivano. Također, revizor može provoditi revizijske postupke na različitim, nenajavljenim lokacijama, a isto tako može i prilagoditi vrijeme revizijskih postupaka drugačije nego što je očekivano. Nadalje, nepredviđeni testovi kontrole mogu uključivati promijenjene metoda uzorkovanja ili povećanje revizijskog uzorka, provođenje konfirmacija za one stavke koje nisu bile predmetom dosadašnjeg revizijskog ispitivanja, izvođenje fizičkih pregleda za stavke za koje su prethodno pregledavani samo dokumenti, upiti zaposlenicima koji uobičajeno nisu bili uključeni u postupak revizije.

Revizijski postupci kao reakcija na procijenjene rizike značajnih pogrešnih prikazivanja uslijed prijevara na razini tvrdnji. Prema MRevS 330 revizor oblikuje i provodi daljnje revizijske postupke čija se vrsta, vremenski raspored i opseg temelje na procijenjenim rizicima značajnog pogrešnog prikazivanja na razini tvrdnje i koji predstavljaju reakciju na te rizike. Vrsta revizijskog postupka odnosi se na njegovu svrhu (tj. test kontrola ili dokazni postupak) i na njegovu vrstu (tj. pregledavanje, promatranje, upit, konfirmiranje, ponovo izračunavanje, ponovno izvođenje ili analitičke postupke). Vremenski raspored revizijskog postupka odnosi se na vrijeme kada se postupak provodi, odnosno razdoblje ili datum na koji se odnosi revizijski dokaz. Obujam revizijskog postupka odnosi se na količinu postupaka koji se trebaju provesti, primjerice, na veličinu uzorka ili broj promatranja kontrolne aktivnosti.

U skladu s MRevS-om 240, revizor treba napraviti neke prilagodbe kao reakciju na procijenjene rizike:

- promjena vrste postupka - promjena revizijskih postupaka kako bi se prikupili pouzdaniji i relevantniji revizijski dokazi ili kako bi se prikupile dodatne informacije potvrđene iz drugog izvora;
- promjena vremenskog rasporeda - važno je prilagoditi vrijeme za obavljanje dokaznih postupaka, npr. revizor može zaključiti da je obavljanje dokaznih postupaka na kraju razdoblja bolja reakcija na procijenjene rizike kako bi se otkrile prijevare i pogrešna prikazivanja;

- promjena obujma revizijskih procedura – obujam primijenjenih postupaka mora odražavati ocjenu rizika značajnih pogrešnih prikazivanja uslijed prijevare, npr. povećanje uzorka ili obavljanje analitičkih postupaka koji će biti dovoljni da se otkrije prijevare. Kod modifikacije revizijskih postupaka treba staviti naglasak na područja u kojima je identificirana veća vjerojatnost prijevare, npr. kod priznavanja prihoda, potraživanja, zaliha, obveza.

Revizijski postupci kao reakcija na rizike povezane sa zaobilaženjem kontrola menadžmenta. Revizor mora biti oprezan i obratiti pažnju postoji li rizik prijevare kada menadžment zaobilazi kontrole. Menadžment priprema financijske izvještaje i sve ostale dokumente te ima najbolji uvid kako manipulirati s podacima i zaobilaziti kontrole. Zbog toga će revizor provesti sljedeće postupke:

- testirati primjerenost knjiženja provedenih u glavnoj knjizi i ostalih usklađenja provedenih u pripremi financijskih izvještaja;
- pregledati računovodstvene procjene zbog subjektivnosti i procijeniti predstavljaju li te subjektivnosti rizik značajnih pogrešnih prikazivanja uslijed prijevare;
- za značajne transakcije koje su izvan redovnog poslovanja subjekta revizor će ocijeniti sugerira li poslovna opravdanost te transakcije da je možda došlo do prijevarnog financijskog izvještavanja ili počinjenja zloupotrebe imovine.

Nakon obavljenih revizijskih postupaka i prikupljenih dokaza te provedenih analitičkih postupaka pred kraj revizije revizor će ocijeniti jesu li procjene rizika značajnih pogrešnih prikazivanja ostale primjerene. Ta ocjena se temelji na profesionalnoj prosudbi revizora jesu li prikupljeni dokazi dovoljni ili postoji potreba za provođenjem dodatnih revizijskih postupaka. Kod ocjene revizijskih dokaza revizor će obratiti pažnju na okolnosti koje ukazuju na mogućnost prijevare. Stav profesionalnog skepticizma od iznimne je važnosti za kritičko ispitivanje dokaza. Revizor koji ima veći stupanj profesionalnog skepticizma otkrit će više nedosljednosti te kvalitetnije reagirati na procijenjeni rizik na temelju prikupljenih dokaza. Neke okolnosti koje mogu ukazati na prijevaru su (Međunarodni revizijski standardi 240):

- Nedostajući dokumenti. Ako nedostaje neka bitna dokumentacija to je očiti znak da se nešto prikriva i revizor u ovoj situaciji treba razmotriti zašto nedostaje dokumentacija.

- Dokumenti za koje se pokaže da su izmijenjeni. Ako dokumenti nisu u prvobitnom stanju, rizik prijevare i manipulacije je velik i takve dokumente treba provjeriti s posebnom pažnjom.
- Nedostajući inventar ili fizička imovina značajnog iznosa. Nedostajući inventar može ukazivati na krađu ili neko drugo protupravno korištenje.
- Odbijanje pristupa ključnim IT operativnim djelatnicima ili prostorijama. U današnje vrijeme većina procesa obavlja se pomoću računala, a samim time i najviše prijevare generirano je pomoću računalnog softvera. Ako se revizoru zabrani pristup to je jasan znak da postoji mogućnost malverzacije. Na temelju provedenih postupaka revizor će ocijeniti jesu li financijski izvještaji značajno pogrešno prikazani uslijed prijevare te će izraziti odgovarajuće mišljenje. Sve postupke i zaključke potrebno je dokumentirati kao dokaz da je revizor sagledao sve rizične faktore te da je identificirao, ocijenio i utvrdio značajnost prijevare u financijskim izvještajima i na temelju toga izrazio odgovarajuće revizorovo mišljenje. „Dokumentacija uključuje sve postupke koje je revizor koristio prilikom prikupljanja informacija o rizicima, inherentnom riziku prijevare, o mogućim vrstama prijevare koje su prepoznate, informacije o kvaliteti postojećih kontrola te nedostataka u kontrolama, vjerojatnost nastanka prijevare, a i reakciju na prepoznate rizike prijevare.

Revizor treba zabilježiti i sve značajne odluke donesene tijekom rasprave s članovima tima o potencijalnim rizicima prijevare, kao i prepoznavanje i procjenu rizika značajnih pogrešnih prikazivanja uslijed prijevare na razini financijskih izvještaja i na razini tvrdnji (Abičić, 2014:46).

3. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

Unutar ovog poglavlja pobliže se prikazuju definiraju financijski izvještaji. Prvo se definiraju kao samostalan pojam i prikazuju različite vrste financijskih izvještaja, dok se poslije prikazuje detaljno legislativni okvir financijskih izvještaja, ali i moguće manipulacije čime se stvara potpuna slika financijskih izvještaja sa stajališta nezavisnog pojma i daje uvod u njihovu reviziju kao glavnim predmetom ovoga rada.

3.1. Opis i definicija financijskih izvještaja

Financijski izvještaji predstavljaju nosioce računovodstvenih informacija, a cilj im je informiranje zainteresiranih korisnika o financijskom položaju poduzeća i o uspješnosti poslovanja (Žager, 2008.). Pokušaj su prikazivanja s razumnom mjerom dosljednosti, svih poslovnih transakcija koje će s vremenom dovesti do neto poboljšanja ili pogoršanja ekonomske vrijednosti vlasničke glavnice (Helfert, 1997.).

Korisnicima financijskih izvještaja smatraju se dioničari, investitori, dobavljači, kreditori, građani, donatori te najšira javnost, kao i različiti interni korisnici samog poduzeća.

Obveznici vođenja poslovnih knjiga i financijskog izvještavanja su svi poduzetnici čije je sjedište u Republici Hrvatskoj, a prema Zakonu o računovodstvu dužni su ih sastavljati pridržavajući se Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (HSFI), a ako se radi o velikom poduzeću ili poduzeću koje je uvršteno na organizirano tržište vrijednosnih papira, tada se financijski izvještaji sastavljaju sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI) (Bolfek, 2012).

3.2. Vrste financijskih izvještaja

Prema Žager (2008) temeljne financijske izvještaje čine:

1. Izvještaj o financijskom položaju (bilanca);
2. Račun dobiti i gubitka;
3. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti;
4. Izvještaj o novčanim tokovima;
5. Izvještaj o promjenama kapitala;
6. Bilješke uz financijske izvještaje.

Izveštaj o financijskom položaju (bilanca) je temeljni financijskih izvještaj koji pokazuje financijski položaj poduzeća u određenom vremenskom trenutku, te služi kao podloga za ocjenu sigurnosti poslovanja. Predstavlja dvostruki prikaz imovine, prema pojavnom obliku te prema podrijetlu. Imovina poduzeća naziva se još i aktivom, dok izvori imovine čine pasivu. Pasiva se sastoji od kapitala i obveza. Odnos između aktive i pasive određen je bilančnom ravnotežom, odnosno imovina poduzeća je jednaka zbroju obveza i kapitala. Bilanca se, u kontekstu donošenja odluka o investicijama, poslovanju i financiranju može promatrati kao kumulativna lista posljedica investicijskih i financijskih odluka, dok se neto učinak poslovanja u obliku periodičnih profita ili gubitaka u stanovitom razdoblju odražava na računu vlasničke glavnice (Helfert, 1997.).

Račun dobiti i gubitka je izvještaj o uspješnosti poslovanja poduzeća u određenom razdoblju u kojem se prikazuju aktivnosti poduzeća. Osnovni elementi izvještaja su prihodi, rashodi te dobit ili gubitak. Prihodi predstavljaju povećanje ekonomske koristi tijekom obračunskog razdoblja u obliku priljeva ili povećanja sredstva ili smanjenjem obveza, što za posljedicu ima povećanje glavnice, ali ne ono u vezi s uplatama vlasnika (Žager, 2008.). Isto tako, prihodi predstavljaju vrijednost prodanih roba i usluga koje su iskazane kroz dano računovodstveno razdoblje (Meigs i Meigs, 1999.). Rashodi predstavljaju smanjenje ekonomske koristi kroz obračunsko razdoblje u obliku odljeva ili iscrpljivanja sredstva, što ima kao posljedicu smanjenje glavnice, ali ne ono u vezi s raspodjelom glavnice (Žager, 2008.). Isto tako, predstavljaju troškove sadržane u prodanim proizvodima i uslugama (Meigs i Meigs, 1999.). Dobit ili gubitak nastaje kao razlika ukupnih prihoda i ukupnih rashoda korigirana za porezno opterećenje ako se ostvaruje dobit. Upravo ta dobit ili gubitak izražen u računu dobiti i gubitka povećava ili smanjuje iznos vlasničke glavnice u bilanci (Helfert, 1997.).

Izveštaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti obuhvaćaju promjene u kapitalu povezane s transakcijama u koje nisu uključeni vlasnici. Ukupna sveobuhvatna dobit čine svi elementi dobiti i gubitka te ostale sveobuhvatne dobiti. Navedeni izvještaj propisan je Pravilnikom te je dio standardne dokumentacije (obrazac GFI-POD) koju su obveznici MSFI-a dužni u propisanim rokovima dostaviti Fini za potrebe javne objave godišnjih financijskih izvještaja. Uz ovu dokumentaciju, obveznici MSFI-a dužni su za potrebe Fini dostaviti i nestandardnu dokumentaciju, točnije prezentirati stavke ostale sveobuhvatne dobiti prema zahtjevima MSFI-a (Zaloker, 2020.).

Izveštaj o promjenama kapitala pokazuje promjene koje su se dogodile na glavnici između dva obračunska razdoblja.

Izveštaj o novčanom toku pokazuje izvore pribavljanja i način uporabe novca. Osnovne elemente čine primici i izdaci novca te čisti novčani tok. Primici nastaju po osnovi povećanja obveza, kapitala ili smanjenjem nenovčane obveze, dok suprotno vrijedi za nastanak izdataka novca. I primici i izdaci se raščlanjuju u tri vrste skupina aktivnosti, a to su poslovne, investicijske i financijske. Poslovne aktivnosti su glavne aktivnosti koje stvaraju prihod poduzeća te imaju najznačajniji utjecaj na financijski rezultat. Pod investicijske aktivnosti bilježi se stjecanje i otuđivanje dugotrajne imovine, dok su financijske aktivnosti vezane uz promjene visine i strukture kapitala i obveza (Žager, 2008).

Bilješke uz financijske izvještaje dodatno pojašnjavaju neke ili sve pozicije u bilanci, računu dobiti i gubitka, izvještaju o novčanom toku, te izvještaju o promjenama vlasničke glavnice, kao i objašnjenja onih stavki koje ne zadovoljavaju uvjete priznavanja u temeljnim financijskim izvještajima. Najčešće se sastoje od tri dijela, a to su: podaci o poduzeću, pojašnjenja pojedinih pozicija u financijskim izvještajima te korištene računovodstvene politike, zbog razumijevanja prezentiranih financijskih izvještaja koje je društvo primjenjivalo u sastavljanju samih izvještaja (Brekalo, 2004.).

Financijski izvještaji, sami po sebi, pružaju značajne informacije o različitim ekonomskim kategorijama poduzeća, a načini korištenja tih informacija – planiranje poslovanja, potencijalno investiranje trećih strana ili samo upravljanje menadžmenta, ovise o korisnicima istih. Analiza se uobičajeno provodi korištenjem komparativnih i strukturnih financijskih izvještaja te putem financijskih pokazatelja. Rezultatima istih, korisnicima se pruža dodatni spektar informacija, od kojih su neke proizašle iz međusobne povezanosti temeljnih kategorija različitih izvještaja te mogu biti značajan indikator za zaključak o ocjeni poslovanja i sigurnosti poduzeća. Nadalje, o legislativnim okvirima financijskih izvješća prikazuje se u Zakon o računovodstvu te različitim računovodstvenim standardima financijskih izvještaja čime se ostvaruje mogućnost standardiziranja financijskih izvješća i ostvarivanja djelatnosti revizije kao takve čime ovo poglavlje čini svojevrsan uvod u sam vrhunac, tj. ostvarivanje primarnog cilja rada – prikaz revizije financijskih izvještaja kao poseban primjer općeg postupka revizije.

Zakon o računovodstvu propisuje financijske izvještaje i opću djelatnost računovodstva. Kao takav njegov je značaj u činjenici što se njegovom primjenom stvara legislativni okvir vezan za same financijske izvještaje. Njegovi članci propisuju način vođenja poslovnih knjiga, tj. dnevnika, glavne knjige i pomoćnih knjiga poduzeća. No najveći značaj vezan uz ovaj rad ima sedmo poglavlje koje propisuje financijske izvještaje. Posebice propisuje godišnji financijski izvještaj koji se sačinjava od:

- Izvještaj o financijskom položaju (bilance).
- Račun dobiti i gubitka.
- Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.
- Izvještaj o novčanim tokovima.
- Izvještaj o promjenama kapitala.
- Bilješke uz financijske izvještaje.

Njegovim tekstom se navedeni izvještaji definiraju kao i pojedine njezine sastavnice i parametri kojima se stvaraju i generiraju različita financijska izvješća poduzeća.

3.3. Manipulacije financijskim izvještajima

Uzrok i razlog nastanka računovodstvenih manipulacija analizira se pomoću različitih tehnika i metoda. Manipulacije koje se primjenjuju u svrhu lažiranja financijskih izvještaja nazivaju se „kreativno računovodstvo“, a u literaturi se opisuju kao (Belak, 2017:4-8):

- „Upravljanje zaradom - podrazumijevaju aktivnu manipulaciju s prihodima i rashodima kako bi se dobio željeni rezultat ili pozitivna slika o nekoj tvrtki;
- Agresivno računovodstvo - podrazumijeva namjeran izbor procjena i računovodstvenih tehnika kako bi se poslovni rezultat u financijskim izvještajima povećao ili smanjio;
- Izgladivanje dobiti i prihoda - ima cilj ujednačiti prikaz ostvarivanja dobiti ili prihoda za više uzastopnih godina kako bi se stekao dojam stalnog rezultata ili stalnog poslovanja, a izbjegle oscilacije;
- Manipulacije i lažiranje financijskih izvještaja mrežom prijevare – upravljanje zaradom, prijevarno agresivno računovodstvo i izgladivanje dobiti pojedinačno rezultiraju lažiranjem financijskim izvještajima“.

Tehnike računovodstvenog manipuliranja „jesu načini na koji se, kroz računovodstveni instrumentarij, ostvaruju specifični manipulativni ciljevi“ (Klepo, 2005:65). Tehnike

računovodstvenog manipuliranja su: manipuliranje alternativnim računovodstvenim politikama, manipuliranje procjenama bilančnih pozicija, manipuliranje klasifikacijama i objavama, te manipuliranje kroz strukturiranje i tempiranje realnih transakcija (Klepo, 2005:65-77).

Neki od primjera vrsta računovodstvenih manipulacija su: manipulacije rashodima, manipulacije приходima, manipulacije zaliha, manipulacije revaloriziranjem i manipulacije rezervama. Manipuliranje приходima najčešći je korišteni oblik prijevare. Prihodi se mogu precijeniti (zbog preranog priznavanja prihoda ili evidentiranja fiktivnih prihoda) ili podcijeniti (prebacivanje prihoda u iduća obračunska razdoblja) (Sever Mališ, Tušek i Žager, 2012:452).

Manipuliranjem zaliha može doći do precjenjivanje vrijednosti zaliha. Povećanje vrijednosti zaliha može se postići kreiranjem lažnih „ulaza“ ili odgađanjem otpisivanja zastarjelih i neproduktivnih zaliha itd. S obzirom na to da su konačne zalihe jednog obračunskog razdoblja ujedno i početne zalihe sljedećeg, precjenjivanje konačnih vrijednosti zaliha može služiti za precjenjivanje dobiti u idućem obračunskom razdoblju (Sever, 2009).

Manipuliranje rezerviranjima jedna je od metoda računovodstvenih manipulacija. Stvaranje rezervi pomoću agresivnih i lažnih rezerviranja primjenjuje se tijekom dobrih godina kako bi se rezervirana sredstva koristila za popravljavanje rezultata u lošim godinama. Postoje mnogi načini stvaranja skrivenih rezervi, no najčešće je priznavanje različitih vrsta rezerviranja (Vukoja, Sunulahpašić i Vukoja, 2017). Manipuliranje rezerviranjima se koristi za prijenos dobiti u sljedeću godinu tako da se u tekućoj godini precijene rezerviranja čime se umjetno povećavaju troškovi poslovne godine i smanjuje dobit, točnije sljedeće godine ta se rezerviranja ukidaju te tako povećavaju prihodi i dobit. (Friganović, 2008).

Primjer manipuliranja alternativnim politikama je izbor između obračuna troška zaliha prema FIFO ili LIFO metodi, izbor između linearne ili ubrzane metode amortizacije, izbor između priznavanja troškova i prihoda kod ugovora o izgradnji po metodi stupnja dovršenosti ili metodi izvršenog ugovora izbor, između mogućnosti rashodovanja / kapitalizacije ovisnih troškova nabave ili troškova izgradnje sredstava u vlastitoj izvedbi i slično (Klepo, 2005:65).

Manipuliranje procjenama bilančnih pozicija je tehnika manipuliranja kod koje je potrebno pozornost posvetiti metodama utvrđivanja vrijednosti elemenata u financijskim izvještajima, i to imovni, obvezama, kapitalu, prihodima i rashodima, kako bi financijski izvještaji realno i objektivno prikazivali financijski položaj i uspješnost poslovanja poduzeća. Metoda troška je kroz cijelu povijest bila osnovni model utvrđivanja vrijednosti imovine. Međutim, zbog uvjeta na tržištu pojavile su se kritike ovakvoga pristupa mjerenja vrijednosti imovine. To je dovelo do pojave koncepta računovodstva baziranog po metodi vrednovanja imovine po tržišnim vrijednostima (Žager i Sever Mališ, 2017). Konceptom povijesnog troška može se manipulirati pojavom skrivenih gubitaka ili pojavom tihih pričuva. Tihe pričuve, rezultat su podcjenjivanja imovine čime se iskazuje imovina u manjem iznosu u odnosu na realno stanje. To se može postići prekomjernim amortizacijama, neprovođenju kapitalizacije troškova kod stalnih sredstava i zaliha, prekomjernim vrijednosnim usklađenjem potraživanja i zaliha i drugo.

S druge strane, skriveni gubici javljaju se kao rezultat precjenjivanja imovine, što podrazumijeva da poduzeće iskazuje imovinu u većem iznosu u odnosu na realno stanje. Precjenjivanje imovinskih stavki može se postići nepriznavanjem amortizacije, prekomjernom kapitalizacijom troškova kod stalnih sredstava i zaliha, neprovođenjem ili nedostatnim vrijednosnim usklađenjem potraživanja i zaliha i drugo (Gabrić i Bošnjak, 2017). „Ako se na tržištu ne može pouzdano utvrditi cijene za određene vrste imovine ili obveza, fer vrijednost postaje pitanje subjektivnih procjena te može postati iznimno opasno sredstvo manipuliranja“ (Klepo, 2005:69).

Klasifikacijske manipulacije jesu manipulacije unutar bilance, računa dobiti i gubitka te izvještaja o novčanom toku. Pokazateljima likvidnosti i zaduženosti može se utjecati na uljepšavanje poslovnog rezultata u bilanci. Kod izvještaja o novčanom toku mogu se korigirati pozicije unutar operativnih aktivnosti, premještanjem iznosa unutar različitih kategorija. Kod računa dobiti i gubitka najčešće se provodi premještanjem iznosa iz stavki za koje se očekuje da se neće pojavljivati često ili redovito prema ključnim stavkama koje se odnose na redovne ili operativne aktivnosti i obratno.

Tehnika manipuliranje kroz strukturiranje i tempiranje realnih transakcija je odobravanje popusta, obročnih otplata ili rasprodaja s namjerom da se ubrza prodaja i povećaju prihodi, iako stvarno poslovanje ne održava takav trend (Klepo, 2005:7277).

Prisutnost navedenih tehnika i metoda računovodstvenih manipulacija, ograničava valjanost kvalitete financijskih izvještaja. Da bi se na vrijeme otkrio pokušaj računovodstvenog manipuliranja, potrebno je pratiti upozoravajuće signale koji upućuju na nepravilnosti.

3.3.1. Pokazatelji manipulacija izvještaja

Pitanjem računovodstvenih politika i njihovim odnosom prema kreativnom računovodstvu posebno su se bavili njemački autori. Oni na računovodstvene politike gledaju kao na svjesno uobličavanje sadržaja bilance, računa dobitka i gubitka i izvještaja o poslovanju sa zakonom dopustivim mjerama za ostvarenje određenih ciljeva politike poduzeća u području financija, upravljanja i publiciteta. Računovodstvena politika je svjesno oblikovanje godišnjih zaključaka odnosno specijalnih bilanci ili izvještaja o poslovanju, uporabom slobode koju dopuštaju zakonodavstvo i općevažeća načela bilanciranja. Mjere računovodstvene politike imaju za cilj uobličavanje sadržaja bilance u skladu s poslovnim ciljevima, što strogo uzevši ima za posljedicu udaljavanje sadržaja bilance od teorijskih načela (Negovanović, 2011:48).

Financijski ciljevi poduzeća ostvaruju se uz pomoć računovodstvenih politika, također uz pomoć računovodstvenih politika preko umanjene odnosno uvećane dobiti se može utjecati na mišljenje javnosti. Uprava poduzeća preko pravilne uporabe računovodstvenih politika prvenstveno želi ostvariti stabilan dobitak za raspodjelu i jedan dio dobitka koji pripada dioničarima zadržati u poduzeću kao zadržane zarade radi investiranja u rast i razvoj. Uprava kroz stvaranje tih i otvorenih pričuva iskazuje financijski rezultat u računu dobitka i gubitka koji odgovara njezinim namjerama. Osim toga, računovodstvene politike služe politici uprave za smanjenje osnovice poreza na dobit i odgađanje poreza na sljedeće obračunsko razdoblje. Pomoću izbora i primjene instrumenata računovodstvenih politika uobličavaju se financijski izvještaji kako bi se na dugi rok platilo manje poreza. Iako većina promjena računovodstvenih politika ne znači automatski i računovodstvenu prevaru, ipak postoji određena povezanost između naglih i nepotrebnih promjena računovodstvenih politika i računovodstvenih prevara koje slijede nakon tog. Svakoj računovodstvenoj prevari prethode svojevrzni znakovi, odnosno signali upozorenja koji kasnije rezultiraju financijskim, odnosno računovodstvenim malverzacijama. Znakove upozorenja možemo podijeliti na one koji za posljedicu imaju uvećanje dobiti na kraju razdoblja i one koji za posljedicu imaju

smanjenje dobiti na kraju razdoblja. Popis najčešćih signala upozorenja dan je u sljedećoj tablici (Beškvir, 2010:89).

Tablica 1. Signali upozorenja (obrada prema Beškvir, 2010.)

Signali upozorenja	Prijevare kao moguća posljedica
POVEĆANJE DOBITI	
Smanjenje amortizacije	Podcjenjivanje dugotrajne imovine
Povećanje kratkoročne financijske imovine i nerealiziranih dobitaka od svođenja na fer vrijednost	Precjenjivanje kratkotrajne financijske imovine
Smanjenje troškova održavanja	Precjenjivanje dugotrajne materijalne imovine
Povećanje potraživanja od povezanog poduzetnika	Precjenjivanje potraživanja od povezanog poduzetnika
Povećanje zaliha	Precjenjivanje zaliha
Povećanje potraživanja	Precjenjivanje potraživanja
Povećanje otpisa obveza	Podcjenjivanje obveza
Smanjenje ili neprikazivanje rezerviranja	Podcjenjivanje rezerviranja
Novčani priljev iz operativnog poslovanja je dosta manji od prihoda od prodaje	Precjenjivanje prihoda od prodaje
PODCJENJIVANJE DOBITI	
Povećanje amortizacije	Precjenjivanje dugotrajne imovine

Povećanje troškova održavanja povezanih s dugotrajnom materijalnom imovinom	Podcjenjivanje dugotrajne materijalne imovine
Smanjenje potraživanja od povezanog poduzetnika	Podcjenjivanje potraživanja od povezanog poduzetnik
Postotak promjene prihoda od prodaje znatno odstupa od postotka promjene potraživanja od kupca	Podcjenjivanje potraživanja od kupaca
Smanjenje kratkoročne financijske imovine i nerealiziranih gubitaka od svođenja na fer vrijednost	Podcjenjivanje kratkoročne financijske imovine
Smanjenje ili nepokazivanje rezerviranja	Podcjenjivanje rezerviranja
Novčani priljev iz operativnog poslovanja je veći od prihoda od prodaje	Podcijenjeni prihodi od prodaje
Manjkovi	Pronevjera
Dobavljači su ujedno i kupci	Transakcije neregularne
Opcijski ugovori	Moguće radnje koje štete dioničarima

Iako postojanje nekog navedenih signala ne znači odmah i postojanje računovodstvenih prevara, navedeni signali ipak predstavljaju početne točke odakle forenzični i porezni revizori kreću u pregledavanju financijskih izvještaja. Naravno da činjenica da je poduzeće povećalo amortizaciju u većini slučajeva nema nikakve veze s računovodstvenim prevarama nego se jednostavno radi o nabavi nove dugotrajne

materijalne imovine koja se amortizira sukladno svojoj novoj vrijednosti, ali činjenica da je poduzeće znatno povećalo amortizaciju u odnosu na prošlu godinu ipak će revizore nagnati da se pobliže pozabave tom stavkom u financijskim izvještajima.

4. UVID U FINACIJSKE IZVJEŠTAJE

Unutar ovog poglavlja jasnije se definiraju i prikazuju međunarodni standardi vezani uz uvid financijskih izvještaja. Uz same međunarodne standarde obrađuje se pojam uvida u financijske izvješte te se definiraju njegovi postupci i način provedbe primijenjenim revizorskim tehnikama nad financijskim izvještajima kroz primjer izvještaja o uvidu u financijske izvještaje i samim time krajnji i primarni cilj ovog rada.

4.1. *Skraćena revizija*

Skraćena revizija događa se kada društvo angažira revizora da obavi uvid u financijske izvještaje kada je isto relativno malo pa nije zakonski obveznik revizije. Uvid se može obaviti i kod društava koji su obveznici revizije, ali žele obaviti dodatan pregled na datume koji su različiti od datuma financijske godine društva. Prilikom provođenja redovne revizije opseg posla je detaljniji, nego kod uvida. Značajna razlika kod revizije financijskih izvještaja i skraćene revizije je u tome da se u redovnoj reviziji navodi da su financijska izvješća u svim značajnim odrednicama prikazana objektivno i realno, a kod a kod skraćene revizije revizor navodi da ništa nije usmjerilo njegovu pozornost i prouzročilo da povjeruje kako financijski izvještaji nisu sastavljeni u skladu s primjenjivim okvirom financijskog izvještavanja. Takav se oblik revizorova mišljenja zove negativno uvjerenje, jer njime revizor daje do znanja korisnicima izvještaja da tijekom pregleda nije naišao na činjenice koje bi ga navele na drugačije mišljenje. Prilikom provođenja postupka unaprijed dogovorenog postupka skraćene revizije, isto kao i kod "obične" revizije klijent treba dogovoriti uvjete angažmana i opseg uvida. Dogovoreni uvjeti moraju se navesti u pismu o preuzimanju angažmana ili u drugom prikladnom obliku kao što je ugovor.

Pitanja koja treba uključiti u pismo o preuzimanju angažmana uvida obuhvaćaju:

1. cilj usluge koja će se obaviti
2. odgovornost uprave za financijske izvještaje
3. djelokrug uvida, uključujući poziv za MSU-ove
4. neograničen pristup bilo kojim evidencijama, dokumentaciji i drugim traženim informacijama u vezi s uvidom

5. činjenicu da se od angažmana ne može očekivati otkrivanje pogrešaka, nezakonitosti i drugih nepravilnosti (npr. prijevara ili utaja)

6. izjavu da se revizija neće obavljati i da se revizijsko mišljenje neće izraziti

Revizor mora primjenjivati jednake pristupne značajnosti u izražavanju mišljenja o financijskim izvještajima. Potrebno je procijeniti što je značajno te na koje se točne i dostupne informacije može osloniti, a da su relevantne za potrebe kreiranja skraćenog revizijskog izvještaja.

(MSU) 2400 od revizora ne zahtijeva testiranje računovodstvenih evidencija uz pomoć provjere, promatranja ili konformiranja. Sve se navodi prema dogovoru s naručiteljem, a koliko će detaljno biti financijsko izvještavanje ovisi o revizoru, njegovu razmišljanju, kontroli, subjektivnosti te procjeni rizika povezanih s prethodnom revizijom ako je to slučaj. Postupci kod obavljanja uvida obično će uključivati razumijevanje poslovanja subjekta i djelatnosti u kojoj posluje; pitanja u vezi računovodstvenih načela i prakse subjekta; upite u vezi s postupcima društva pri evidentiranju, razvrstavanju i sažimanju transakcija i prikupljanja informacija; pitanja u vezi sa značajnim tvrdnjama u financijskim izvještajima te analitičke postupke gdje se uspoređuju financijska izvještavanja s prethodnim razdobljem te očekivanim poslovnim rezultatima i financijskim položajima uvjerenje o točnosti izvještaja.

Revizor treba provesti sve potrebne postupke za obavljanje uvida u financijske izvještaje koje od njega zahtijevaju: Međunarodni standard za angažmane uvida (MSU) 2400 „Angažmani uvida u financijske izvještaje“; zakoni i regulative te preuzeti angažman uvida i zahtjeva izvještavanja.

U nastavku je priložen pregled glavnih razlika između revizije financijskih izvještaja i unaprijed dogovorenih postupaka financijskih informacija:

Tablica 2. Razlika između revizije financijskih izvještaja i unaprijed dogovorenih postupaka (obrada prema Wagner, 2018.)

Opseg/Kriterij	Revizija financijskih izvještaja	Uvid u financijske izvještaje
Razina uvjerenja	razumna razina uvjerenja	umjerena razina uvjerenja

Opseg posla	određuje revizor prema MRevS-u	određuju ugovoreni uvjeti i zahtjevi MSU 2400
Korisnici izvještaja	dioničari i cjelokupna javnost	stranke koje su dogovorile uvid
Mišljenje	pozitivno mišljenje	negativno mišljenje

4.2. Međunarodni standard za angažmane uvida 2400

Međunarodni standardi su oni standardi koji se stalno prilagođavaju i unapređuju najnovijim zakonskim propisima i drugim pravilima. Njih kategoriziram po velikom broju kategorija koje se označavaju brojevima i samim time raspoznamo određeni standard. Međunarodni standard za angažmane uvida 2400 (izmijenjenim) – „Angažmani uvida u povijesne financijske izvještaje“, zahtjeva od nas da zaključimo da li nam je nešto skrenulo pozornost što bi uzrokovalo da provjerimo financijske izvještaje i utvrdimo njihovu valjanosti i točnost. MSU 2400 je angažman koji nalaže da postupamo po etičkim zahtjevima uz veliku profesionalnost i točnost kako bismo vidjeli objektivnu i realnu sliku financijskog položaja i poslovanja određenih poduzeća. Rizici koje treba procijeniti uključuju rizike zbog pogreške kao i rizike zbog prijevare – oba rizika obuhvaćena su ovim MRevS-om. Nadalje, ako služba interne revizije pruži revizoru informacije u vezi s bilo kakvom stvarnom prijevaram, sumnjom da ona postoji ili navodnom prijevaram, revizor to uzima u obzir kod svojeg prepoznavanja rizika značajnog pogrešnog prikazivanja zbog prijevare (NN-br.33, str. 87.).

MRevS 2400 sadrži zahtjeve i upute u vezi s raspravljanjem unutar angažiranog tima o rizicima prijevare. Nadalje, (MSU) 2400 služi da se zaključi je li nešto skrenulo pozornost što bi kasnije uzrokovalo da se pomisli kako financijskih izvještaji, kao cjelina, nisu sastavljeni u svim značajnim odrednicama u skladu s primjenjivim okvirom financijskog izvještavanja.

Uvid nije revizija financijskih izvještaja stoga:

- a) Postoji razmjerno viši rizik nego što bi bio u reviziji, da svako značajno pogrešno prikazivanje koje može postojati u financijskim izvještajima može biti

neotkriveno uvidom, čak ako je uvid ispravno obavljen u skladu s MSU-om 2400 (izmijenjenim);

- b) U izražavanju našeg zaključka temeljem uvida u financijske izvještaje da će se izraziti suzdržanost od izražavanja bilo kakvog revizijskog mišljenja o financijskim izvještajima.

Uvid u financijske izvještaja s MSU-om 2400 (izmijenjenim) je angažman s izražavanjem ograničenog uvjerenja.

4.3. Primjer izvještaja o uvidu u financijske izvještaje

Izvještaj o uvidu u financijske izvještaje treba sadržavati izjavu revizora o njegovom konačnom zaključku određenog poduzeća u kojem se provodio postupak uvida u financijske izvještaje. Poželjno je da poduzeće dobije negativan iskaz uvjerenja, što bi značilo da revizor nije naišao na nepravilnosti u financijskim izvještajima. Negativno uvjerenje je zapravo pozitivni izvještaj revizora koji se slaže sa istinitosti financijskih izvještaja tj. mišljenju bez modifikacije. Modificirani izvještaj je prikaz financijskih izvještaja koja nisu fer i točno prikazan, te su se uvidjela neistinitost značajnih dijelova financijskih izvještaja. U nastavku ovog podnaslova će se prikazati primjer izvještaja o uvidu u financijske izvještaje na subjektu "x".

Na temelju provedenih analiza izvršenja Programskog i financijskog plana za 2015.g. i utvrđivanje plana za 2016.g., subjekt "x" legitimno može očekivati da ima zadovoljavajuća sredstva koja joj omogućuju nastavak rad poslovanja u bližoj budućnosti. Zakonski zastupnik subjekta "x" je izvršna direktorica koja je odgovorna za sastavljanje godišnjih financijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o financijskom poslovanju neprofitne organizacije. Izvršna direktorica pri izradi financijskih izvještaja snosi odgovornost za izbor računovodstvenih načela, racionalnih konstatacija, uporabu vrijedeći financijskih izvještaja i njihovu objavu i objašnjenje odstupanja financijskih izvještaja su od materijalne važnosti, uz procijene o neograničenosti poslovanja osim ako procjena nije adekvatna.

4.3.1. Izvješće neovisnog revizora

Obavljen je revizijski uvid u financijske izvještaje subjekta "x" 2015. godinu koji obuhvaćaju bilancu na dan 31. prosinca 2015. godine na obrascu BIL-NPF, Izvještaj o prihodima i rashodima za 2015. godinu na obrascu PR-RAS-NPF i bilješke koje su

dopuna podataka iz Bilance i Izvještaja o prihodima i rashodima.

4.3.2. Odgovornost neprofitne organizacije za financijske izvještaje

Zakonski zastupnik neprofitne organizacije odgovoran je za financijske izvještaje sastavljene u skladu sa Zakonom o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 121/14), kao i za one interne kontrole za koje on odredi da su potrebne za omogućavanje sastavljanja financijskih izvještaja koji su bez značajnog pogrešnog prikazivanja uslijed prijevare ili pogreške.

4.3.3. Odgovornost neovisnog revizora

Odgovornost neovisnog revizora je izraziti zaključak o priloženim financijskim izvještajima. Revizijski uvid koji se obavlja u skladu s Međunarodnim standardom za angažman uvida (MSU) 2400 (izmijenjenim) - Angažmani uvida u povijesne financijske izvještaje. MSU 2400 (izmijenjen) zahtjeva da zaključimo je li nam nešto skrenulo pozornost što bi uzrokovalo da povjerujemo kako financijski izvještaji, kao cijelina, nisu sastavljeni u svim značajnim odrednicama u skladu s primjenjivim okvirom financijskog izvještavanja. Ovaj standard također zahtjeva da postupimo u skladu s relevantnim etičkim zahtjevima. Revizijski uvid u financijske izvještaje u skladu s MSU-om 2400 „(izmijenjenim) je angažman s izražavanjem ograničenog uvjerenja, jer obavljamo postupke, koji se prvenstveno sastoje u postavljanju upita zakonskom zastupniku neprofitne organizacije i drugima unutar neprofitne organizacije, prema primjerenosti, i primjenjivanju analitičkih postupaka, te ocjenjujemo pribavljene dokaze. Obavljeni postupci u revizijskom uvidu su značajno manji od onih koji se obavljaju u reviziji koja se provodi u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima. Prema tome, ne izražavamo revizijsko mišljenje o tim financijskim izvještajima.

4.3.4. Zaključak

Temeljem našeg uvida, ništa nam nije skrenulo pozornost što bi uzrokovalo da povjerujemo kako financijski izvještaji subjekta "x" za 2015. godinu ne pružaju

objektivnu i realnu sliku financijskog položaja i poslovanja u skladu sa Zakonom o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 121/14).

4.3.5. Ostala pitanja

1. Financijski izvještaji subjekta " x " za godinu koja završava 31. prosinca 2015. godine su prvi izvještaji koji su podvrgnuti revizijskom uvidu, stoga usporedne informacije za 2014.g. u financijskim izvještajima za 2015.g. nisu bili predmet revizijskog uvida. Međutim, provedenim procedurama u obavljanju uvida , uvjerali smo se da početna stanja ne sadrže značajna pogrešna prikazivanja koja bi značajno utjecala na financijske izvještaje za 2015. godinu

2. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 121/14) koji je bio primijenjen pri sastavljanju financijskih izvještaja subjekta " x " za godinu koja završava 31.12.2015.g. i na koje se odnosi naše izvješće, predstavlja okvir sukladnosti kojim se zahtjeva objavljivanje samo onih informacija koje propisuje taj Zakon.

3. Zbog toga sukladno tom Zakonu nisu u bilješkama objavljene sve nužne informacije za pružanje objektivne i realne slike financijskog položaja i poslovanja, kao na primjer informacije o primijenjenom okviru financijskog izvještavanja te o računovodstvenim politikama, događajima nakon datuma bilance, primjenjivost temeljne računovodstvene pretpostavke vremenske neograničenosti poslovanja i značajnim neizvjesnostima povezanih s tom pretpostavkom, kao i druge informacije nužne za fer prezentaciju financijskih izvještaja.

5. ZAKLJUČAK

Kroz ovaj rad ostvareni su primarni i sekundarni ciljevi koji su postavljeni u uvodu. U početku rada dat je prikaz revizije kao općeg procesa i regulatornog okvira kroz kojeg se ona ostvaruje. U sljedećem poglavlju dat je prikaz financijskih izvještaja kao i standardizacije financijskih izvještaja koje određuju IFAC i hrvatski regulatorni okvir. Sam vrhunac rada je stvoren kroz prikaz uvida u financijskih izvještaja gdje su prikazani ukratko međunarodni standardi te jednako tako primijenjena sva stečena znanja na primjeru izvještaja o uvidu financijskih izvještaja.

Uvid u financijskih izvještaja ili skraćena revizija se često koristi kod poduzeća koji su relativno mala i nisu obveznik zakonske revizije. Također se može obaviti i uvid kod poduzeća koji su zakonski obveznici revizije, kojim bi s tim uvidom provjerili poslovanje poduzeća i njihovu istinitost financijskih izvještaja. Izvješće o uvidu u financijske izvještaje treba sadržavati jasno napisano uvjerenje revizora koje je zaključio pregledom svih priloženih izvještaja što mu je poduzeće bilo dužno dostaviti. Revizor može dati uvjerenje koje je negativno ili modificirano. Cilj neprofitnog poduzeća kao što je zadan primjer u gore navedenom naslovu je da bude negativno tj. da se revizor slaže u skladu s prikazanim informacijama koje je proučio iz financijskih izvještaja . Također nam je izrazito bitna etika i iskustvo revizora koji provodi uvid u izvještaje, faktor uspješnosti samog uvida temelji se na točnosti, istinitosti i fer prikazu tako se očekuje i od revizora da postupa u skladu s Kodeksom etike za profesionalne računovođe.

Učestale promjene u zahtjevima korisnika financijskih izvještaja te narušeno povjerenje u financijsko izvještavanje dovode do kontinuiranih opterećenja koji se stavljaju pred revizijsku profesiju. Uz samo ispunjenje takvih zahtjeva, danas se traži i određena razina kvalitete toga procesa. Uloga revizora kao ključne veze između financijskih izvještaja poduzeća i korisnika financijskih izvještaja iz toga je razloga posebno važna jer je kvaliteta revizijskog procesa ključna pretpostavka za donošenje odluka koje mogu biti temeljene isključivo na relevantnim, točnim i pouzdanim informacijama.

LITERATURA

Knjige

Belak, V. (2017) Lažiranje financijskih izvještaja, prijevare i računovodstvena forenzika. Zagreb: Belak Excellens

Beškvir B. (2010) Analitički postupci u forenzičnoj reviziji. Zagreb: RRiF br.9

Bolfek, B. et al. (2012) Vertikalna i horizontalna financijska analiza poslovanja tvrtke. Ekonomski vjesnik

Brekalo, F. (2004) Revizija financijskih izvještaja. Zagreb: Faber&Zgombić Plus

Panian Ž. (2001) Kontrola i revizija informacijskih sustava. Zagreb: Sinergija

Porter, B., Simon, J., Hatherl, D. (2003) Principles of External Auditing. 2nd ed. New York: John Wiley

Žager, K. et al. (2008) Analiza financijskih izvještaja. Zagreb: Masmedia

Znanstveni članci

Friganović, M. (2008) Kreativno računovodstvo i upravljanje zaradama. Poslovni savjetnik

Gabrić, D., Bošnjak, Ž. (2017) Empirijska analiza obilježja značajnih pogrešnih prikazivanja u financijskim izvještajima poduzeća u federaciji BiH. Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru (23)

Helfert, E. A. (1997) Tehnike financijske analize. Zagreb : Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika

Hrvatska revizorska komora. Međunarodni revizijski standardi, MRevS 240

Jurić D. (2017) Neovisnost zakonskog revizora u odnosu na subjekte revizije prema Zakonu o reviziji iz 2017. godine. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 39 No. 1

Klaić, B. (1987) Rječnik stranih riječi. Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske •

Klepo, T. (2005) Utjecaj računovodstvenih manipulacija na rizike izvješćivanja.

Magistarski rad. Zagreb: vlastita naklada • Meigs, R.F. i Meigs W.B. (1999)

Računovodstvo: temelj poslovnog odlučivanja. Zagreb: MATE

- Pretnar Abičić, S. (2014) Reakcija revizora na procijenjeni rizik prijave. Računovodstvo i financije, br. 9/2014
- Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, I. (2012) Revizija - načela, standardi, postupci. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
- Sever, S. (2009) Interna revizija i kontrola. Revizijske procedure i metodologija za otkrivanje prijevare i pogrešaka. Zagreb: HZRIF
- Soltani, B. (2009) Revizija: međunarodni pristup. Zagreb: Mate d.o.o. • Tepšić, R., Turk I., Petrović M. (1984) Rječnik računovodstva i financija. Zagreb: Informator, Zagreb
- Tušek, B., Žager, L. (2007) Revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
- Uredba (EU) br. 537/2014 Europskog parlamenta i vijeća od 16. travnja 2014. o posebnim zahtjevima u vezi zakonske revizije subjekata od javnog interesa i stavljanju izvan snage Odluke Komisije 2005/909/EZ. Dostupno na: <https://eurlex.europa.eu/legal>
- Vukoja, B., Sunulahpašić, S., Vukoja, B. (2017) Kreativno računovodstvo kao uzrok nastanka stečaja poduzeća. 10. Naučno-stručni skup s međunarodnim učešćem
- Whittington, O.R., Pany, K. (2016) Principles of Auditing & Other Assurance Services. 12th ed. New York: McGrawHill Education
- Wagner, A. (2018) Postupci obavljanja skraćene revizije – uvida. RRIF, str. 205-211. Dostupno na: file:///C:/Users/User/Desktop/Uvid%20u%20financijske%20izvjestaje_clanak.pdf
- Žager L., Sever Mališ S. (2017) Analiza financijskih izvještaja u konceptu fer vrijednosti mjerenja bilančnih pozicija. Računovodstvo - financijsko računovodstvo br.12

Publikacije

Commission Recommendation of 6 May 2008 on external quality for statutory auditors and audit firms auditing public interest entities (2008/362/EC). Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal>

Direktiva 2006/43/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća do 17. svibnja 2006. o zakonskim revizijama godišnjih financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0043>

Direktiva 2014/56/EU Europskog Parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o izmjeni Direktive 2006/43/EZ o zakonskim revizijama godišnjih financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/HR/TXT/?uri=celex%3A32014L0056>

Narodne novine (2004) Zakon o državnoj reviziji, br. 177

Narodne novine (2017) Zakon o reviziji, br. 17 • Negovanović, M. (2011) Otkrivanje zlouporaba u financijskim izvještajima. Računovodstvo, revizija i financije, 6

PRILOZI

SLIKE

Slika 1. Klasifikacija vrste revizije (Tušek i Žagar, 2007.).....5

TABLICE

Tablica 1. Signali upozorenja (obrada prema Beškvir, 2010.).....24

Tablica 2. Razlika između revizije financijskih izvještaja i unaprijed dogovorenih postupaka (obrada prema Wagner, 2018.).....29

SAŽETAK

Unutar ovoga rada prikazuje se značaj uvida u financijskih izvještaja kroz raščlanjivanje i detaljno prikazivanje samog uvida, njezinog legislativnog okvira, ali i financijskih izvještaja te njihova međusobnog djelovanja. Sam kraj rada dan je prikaz primjene stečenih znanja kroz primjer izvještaja o uvidu u financijskih izvještaja.

Ključne riječi: uvid, financijski izvještaji, standardi računovodstva

ABSTRACT

This paper deals with the significance of insight of financial statements through the breakdown and detailed representation of insight, their associated legislative frame, but also financial statements and their mutual connection. The end of the work is a demonstration of the skills and knowledge gained through an example of insight into the financial statements.

Keywords: insight, financial statements, accounting standards